

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

2021-2022 н.р.

Лектор:

Доктор економічних
наук

професор

Нечипорук

Людмила

Володимирівна

Тема 6. Інфраструктура ринку фінансових послуг.

План

1. Поняття фінансової інфраструктури.
2. Елементи інфраструктури ринку фінансових послуг.
3. Стан розвитку інфраструктури фінансових послуг. Проблеми та напрями вдосконалення інфраструктури фінансових послуг в Україні.

Ринкова інфраструктура

- це система установ і організацій (банків, бірж, страхових компаній, консультаційних та інформаційно-маркетингових фірм), які забезпечують вільний рух товарів і послуг на ринку.

Інфраструктура ринку

Інфраструктура ринку — система підприємств, споруд і організацій, які забезпечують рух товарів, капіталів, робочої сили, цінних паперів та надання послуг

У загальній інфраструктурі виділяють:

Мережі, які створюють умови для функціонування економіки як єдиної економічної структури.

Шляхи сполучення (залізниці та автомагістралі, мости, міські транспортні системи, вокзали, аеропорти)

Служби і споруди необхідні для функціонування окремих економічних суб'єктів і поліпшення зв'язків між ними.

Біржі, банки, дилерські та брокерські контори, пункти прокату та лізингу, кредитно-банківські установи, торгові дома, оптові, збутові та постачальні організації та інше

Основні елементи сучасної інфраструктури

Товарні біржі

Біржі праці

Банки та інші фінансово-кредитні установи

Фондові біржі

Валютні біржі

Аукціони, торгові палати, торгові дома, інші оптові торгові організації

- Ринок грошей
- Ринок кредитних ресурсів
- Ринок цінних паперів
- Ринок фінансових послуг

- Соціальне страхування
- Майнове страхування
- Особисте страхування
- Страхування підприємницьких ризиків
- Страхування відповідальності

Фінансовий ринок

Страхування

ФІНАНСОВА СИСТЕМА

Фінанси суб'єктів господарювання

Державні фінанси

Міжнародні фінанси

- ◆ Фінанси комерційних підприємств і організацій
- ◆ Фінанси некомерційних установ і організацій

- ◆ Державний і місцеві бюджети
- ◆ Державні цільові фонди
- ◆ Державний кредит
- ◆ Фінанси державного сектору

- ◆ Фінанси міжнародних організацій
- ◆ Фінанси міжнародних фінансових інституцій
- ◆ Міжнародний фінансовий ринок

Сутність та роль фінансового ринку в економіці держави найбільш повно розкривається в його функціях, основними з яких є:

- 1) мотивована мобілізація заощаджень** приватних осіб, приватного бізнесу, державних органів, зарубіжних інвесторів та трансформація акумульованих грошових коштів у позичковий та інвестиційний капітал;
- 2) реалізація вартості, втіленої у фінансових активах, та організація процесу доведення фінансових активів до споживачів** (покупців, вкладників);
- 3) перерозподіл на взаємовигідних умовах грошових коштів підприємств із метою їх ефективнішого використання;**
- 4) фінансове обслуговування учасників економічного кругообігу та фінансове забезпечення процесів інвестування у виробництво, розширення виробництва та дольової участі на основі визначення найбільш ефективних напрямів використання капіталу в інвестиційній сфері;**

- 5) вплив на грошовий обіг та прискорення обороту капіталу, що сприяє активізації економічних процесів;
- 6) формування ринкових цін на окремі види фінансових активів;
- 7) страхова діяльність та формування умов для мінімізації фінансових та комерційних ризиків;
- 8) операції, пов'язані з експортом-імпортом фінансових активів; інші фінансові операції, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю;
- 9) кредитування уряду, місцевих органів самоврядування шляхом розміщення урядових та муніципальних цінних паперів;
- 10) розподіл державних кредитних ресурсів і розміщення їх серед учасників економічного кругообігу тощо.

Види фінансової інфраструктури:

- **Правова інфраструктура** є нормативно-правовою основою функціонування фінансових ринків та їх основних учасників - урядових структур, фінансових посередників, фізичних осіб, фірм.
- **Організаційна фінансова інфраструктура** передбачає створення особливих структур та організацій, що полегшують взаємодію учасників ринку і забезпечують розмежування власності (у тому числі і на інформацію), використання й управління потоками капіталів. Організаційна інфраструктура виступає елементом архітектури ринку, сприяє створенню найбільш доцільної системи зв'язків між складовими фінансового ринку.
- **Інформаційно-комунікативна інфраструктура** призначена забезпечити надання повної і прозорої інформації про роботу фінансового ринку усім її учасникам, професіоналам чи непрофесіоналам, за каналами комунікативної мережі передачі інформації.

Види фінансової інфраструктури:

- **Наукова фінансова інфраструктура** пов'язана із розробкою наукового апарату вимірювання ризиків, визначення принципів і критеріїв ефективності фінансових ринків, параметрів роботи професіоналів фінансового ринку, оптимізацією процесів, засобів і механізмів виконання фінансових операцій, запровадження нових продуктів тощо.
- **Облікова інфраструктура** визначає формальні та неформальні процедури і механізми ведення обліку, аудиту, стандартів надання інформації.
- **Кадрова інфраструктура** сприяє забезпеченню фінансових ринків кваліфікованою робочою силою, її професійному збагаченню та розвитку.
- В умовах глобалізації фінансових процесів варто окремо виділити **міжнародну фінансову інфраструктуру**, основою якої виступають міжнародні організації, інститути і створені ними кодекси, правила, юридичні норми, рекомендації тощо.

Організаційна фінансова інфраструктура

Нефінансовий сектор:

Фінансові служби підприємств і управлінських структур

Фіскальний сектор:

- Міністерство фінансів
- ДПА
- Державне казначейство
- Пенсійний фонд
- Контрольно-ревізійна служба
- Рахункова палата
- ДКЦПФР
- Дирекції фондів соціального страхування
- Державна комісія з регулювання ринку фінансових послуг

Управління на
фінансової
інфраструктурі

Фінансовий сектор:

- Страхові компанії
- Недержавні пенсійні фонди
- Національний банк
- Комерційні банки
- Небанківські кредитні установи
- Лізингові компанії
- Факторингові компанії
- Інститути суспільного інвестування
- Компанії з управління активами

Інституційна
фінансова
інфраструктура
(фінансові
інститути)

Організаційні посередники:

- Фондові біржі
- Брокерські контори
- Валютні біржі
- Дилерські контори
- Реєстратори
- Депозитарії

Послуги фінансової діяльності:

- Аудиторські фірми
- Інформаційні агентства
- Рейтингові агентства
- Ріелтерські контори
- Консалтингові фірми
- Фінансова аналітика
- Бюро кредитних історій

Інституційна
фінансова
інфраструктура
(фінансові
інститути)

Таблиця 1. Етапи розвитку інфраструктури фінансового ринку

Період	Характеристика
1991 – 1994	Формування дворівневої банківської системи України, акціонування комерційних банків, збільшення кількості банківських установ, поява перших торговців цінними паперами, створення Української фондової біржі, поява кредитних спілок
1995 – 1999	Посилення контролю з боку Національного банку України за діяльністю комерційних банків, створення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, розвиток біржової та позабіржової торгівлі фінансовими інструментами завдяки створенню низки фондових бірж, формування Національної депозитарної системи, створення ФГВФО. Формування ринку ломбардних і лізингових послуг
2000 – 2008	Входження іноземного банківського капіталу, здійснення грошової приватизації, створення КУА, рейтингових агентств, зростання обсягів банківського кредитування сектору нефінансових корпорацій, започаткування традиції комплексного обслуговування клієнтів
2009 – 2013	Вихід з українського ринку десяти європейських банків, створення Центрального депозитарію цінних паперів, Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках. Націоналізація проблемних банків «Родовід», «Київ», «Укргазбанк». У 2010 р. внесено зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність» у частині строків повноважень тимчасової адміністрації. Національною комісією, щл здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг у 2010 р. переглянуто правила формування, обліку та розміщення страхових резервів для страхових компаній non-life та встановлено обмеження на сумісництво діяльності фінансових установ із надання певних видів фінансових послуг [7]. Проведено реорганізацію ФГВФО, на нього покладено обов'язки щодо введення тимчасових адміністрацій у неплатоспроможні банки та виведення їх із ринку в разі ліквідації. Змінами, внесеними у 2013 р. до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», уточнено перелік послуг, що вважаються фінансовими, та заборонено надання фінансовими установами послуг, котрі не входять до такого переліку
2014 – 2018	Виведення з ринку банків з непрозорою структурою власності та тих, що не змогли виконати нормативи капіталу. Внесеними у 2014 р. змінами до Закону України «Про банки і банківську діяльність» посилено

	внесеними у 2013 р. до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», уточнено перелік послуг, що вважаються фінансовими, та заборонено надання фінансовими установами послуг, котрі не входять до такого переліку
2014 – 2018	Виведення з ринку банків з непрозорою структурою власності та тих, що не змогли виконати нормативи капіталу. Внесеними у 2014 р. змінами до Закону України «Про банки і банківську діяльність» посилено вимоги до організації корпоративного управління в банках, підвищено відповідальність керівників банку за результати діяльності, встановлено вимоги щодо побудови адекватних і ефективних систем ризикменеджменту й внутрішнього контролю. Націоналізація Приватбанку (2016 р.), докапіталізація Ощадбанку, Приватбанку, Укрексімбанку. Розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року та Стратегію реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки
2019 – по теперішній час	19.10.2019 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». Закон запровадив новий підхід щодо регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ. НБУ регулюватиме діяльність кредитних спілок, страхових компаній та страхових посередників, фінансових холдингових компаній. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку здійснюватиме нагляд за суб'єктами системи недержавного пенсійного забезпечення, інвестиційними фірмами, компаніями з управління активами. Затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 року

Специфічні особливості, що впливають на механізм побудови фінансової інфраструктури :

- фінансова інфраструктура не обмежується сферою функціонування фінансів – її інституційне наповнення водночас обслуговує також сектори економічної інфраструктури;
- тісний взаємозв'язок фінансової інфраструктури з фінансовим ринком, що є невід'ємною частиною як ринкової економіки, так і фінансової системи; розвиток елементів фінансової інфраструктури, в аспекті основи цілісної вітчизняної фінансової системи, ефективний лише за умови реалізації «концепції сталого розвитку фінансового ринку»;

Специфічні особливості, що впливають на механізм побудови фінансової інфраструктури :

- надання фінансових послуг – операцій з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок третіх осіб...з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів, які за своїми специфічними характеристиками є складовими інструментарію як ринку фінансових послуг та фінансового ринку, так і фінансової інфраструктури;
- суперечливість в наукових підходах та практиці побудови оптимальної системи складових елементів фінансової інфраструктури.

- *Інфраструктура ринку фінансових послуг* - це сукупність установ, організацій та інших суб'єктів сфери обігу фінансових активів, що забезпечують необхідні умови функціонування ринкової економіки.

Інфраструктура ринку фінансових послуг

ПОКЛИКАНА

1

- Забезпечувати можливість реалізації економічних інтересів суб'єктів господарювання

2

- Сприяти координації всіх їхніх економічних дій

3

- Допомогати їм інтегруватись у світовий економічний та фінансовий простір

Сприяє ефективним
взаємозв'язкам між суб'єктами
господарювання

Оптимізує рух товарно-
грошових потоків

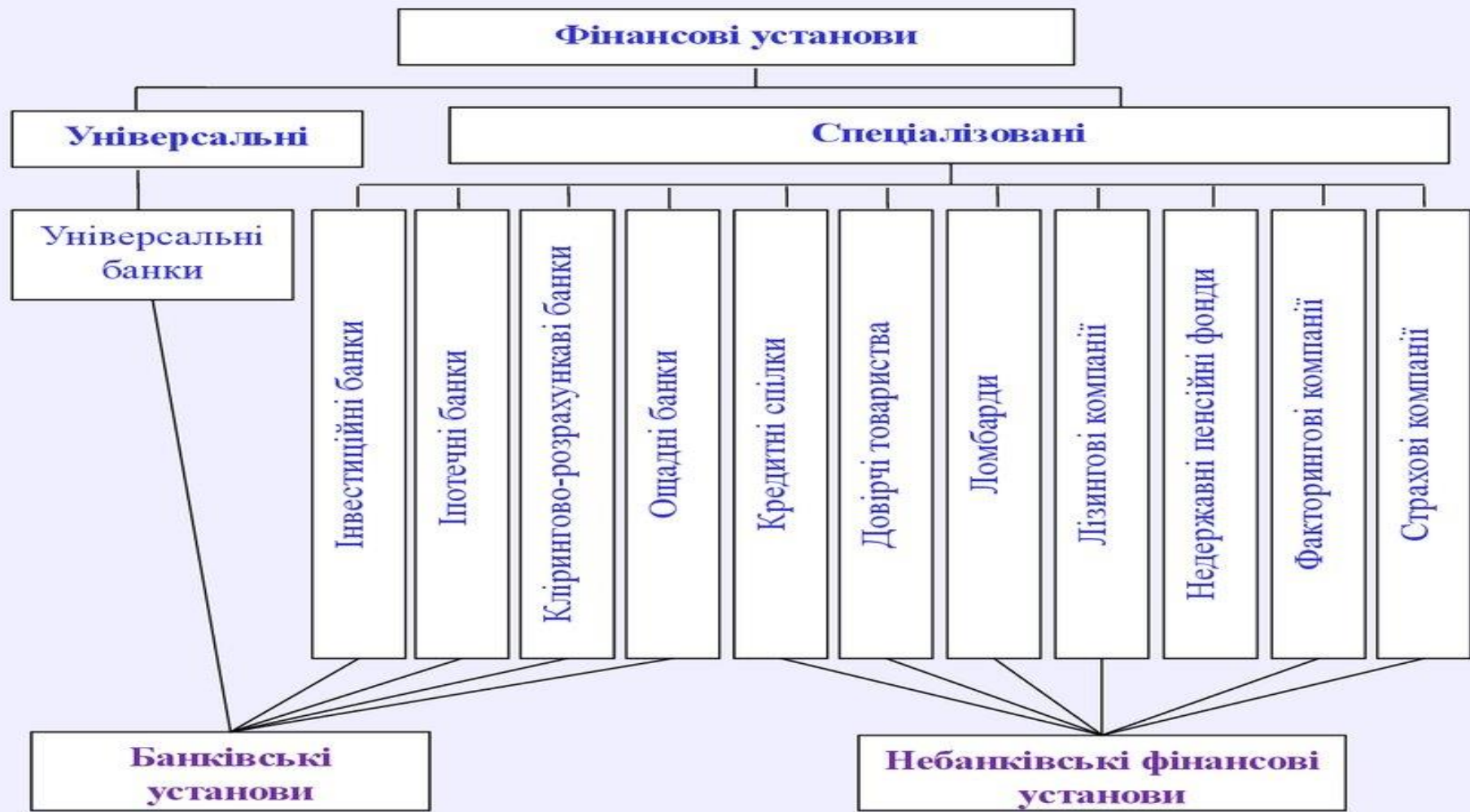
Інфраструктура
ринку фінансових
послуг

Створює належні умови для
задоволення фінансових потреб
суб'єктів господарювання

Носить забезпечуючий
характер для ефективного
функціонування суб'єктів
господарювання

Склад інфраструктури ринку фінансових ПОСЛУГ:

- - професійні учасники (торговці цінними паперами);
- - організатори торгівлі (фондові біржі та позабіржові фондові торговельні системи);
- - посередники в торговельних угодах (брокери та дилери);
- - посередницькі фінансові інститути (комерційні банки, небанківські депозитні установи, кредитні асоціації, спілки, ощадні інститути, страхові компанії, пенсійні фонди, фонди грошового ринку, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди);
- - реєстратори цінних паперів;
- - депозитарії, клірингові депозитарії;
- - розрахунково-клірингові банки;
- - саморегульовані організації ринку цінних паперів;
- - інформаційно-аналітичні інститути.

Роль та значення інфраструктурних складових на ринку фінансових послуг::

- вони консолідують ризики, перебираючи на себе багато з них, насамперед ризик неповернення виданих позичок та виплати процентів у строк (дефолт);
- забезпечують *деномінацію* заощаджень. Дрібні позички в інфраструктурного посередника нагромаджуються поступово. Згодом на їх основі укладаються угоди з цінними паперами на більші суми;
- С іншого боку спрацьовує так званий *ефект масштабу* угоди: на чим більшу суму укладено угоду, тим нижчими виявляються адміністративні, консультаційні, юридичні та інші подібні витрати.